

Carlos Garaicoa. Fi de silenci

Del 14 de maig al 28 d'agost de 2011

El pensamiento, 2010

Tapís: llana, cotó mercuritzat, trevira CS, cotó i acrílic

286 x 478 cm

Cortesia de l'artista i de la Galleria Continua (San Gimignano-Beijing-Le Moulin)

TÍTOL: Carlos Garaicoa. Fi de silenci

DATES: Del 14 de maig al 28 d'agost de 2011

LLOC: Centre d'Art la Panera – Planta 0

ARTISTA: Carlos Garaicoa

CATÀLEG:

Catàleg de l'exposició amb text de Ivan de la Nuez

Exposició coproduïda per Matadero Madrid i Centre d'Art la Panera, Lleida. Amb la col·laboració del CAB de Burgos i Factum Arte.

Agraïments:

Galleria Continua (San Gimignano - Beijing- Le Moulin), Galeria Elba Benítez, Madrid i Barbara Gross Galerie, Alemanya.

CRÈDITS:

Centre d'Art la Panera

Directora: Glòria Picazo

Coordinació: Antoni Jové

Programa educatiu: Helena Ayuso i Roser Sanjuan

Premsa i comunicació: Maria López

Centre de documentació: Anna Roigé

Manteniment: Carlos Mecerreyes

Muntatge

Odéon, Lleida

Disseny

EUMOGRAFIC

Assegurança

Urquia & Bas

Transport

InteArt

«Fi de Silenci» és una coproducció del Centre d'Art la Panera i Matadero Madrid per a la realització d'un projecte específic, pensat per a les característiques arquitectòniques tan especials d'ambdós espais, marcats per la presència imponent dels seus pilars i les seves columnes.

Per a aquest projecte expositiu s'han produït set tapissos fets amb una gran precisió tècnica per tal de representar els materials originals del terra de la ciutat de l'Havana, on es troben aquests rètols publicitaris.

És la primera vegada que es presenta a Catalunya una mostra individual d'aquest artista cubà, que resideix a Madrid, amb una llarga i important trajectòria internacional.

El projecte «Fi de Silenci» aplega els interessos més rellevants d'aquest artista, com són el seu compromís artístic i polític en un món globalitzat a partir de les reflexions dutes a terme al voltant de la seva Cuba natal.

Paral·lelament a l'exposició, que tindrà lloc a la planta 0 del Centre d'Art la Panera, a la Facultat de Ciències de l'Educació de la UdL, en el marc del projecte «Zona Baixa», es podrà veure la seva fotografia *La lucha*.

Carlos Garaicoa (La Havana, 1967)

Carlos Garaicoa, que viu entre Madrid i l'Havana, va estudiar Enginyeria Termodinàmica a l'Instituto Técnico Hermanos Gómez de l'Havana, i pintura a l'Instituto Superior de Arte de la mateixa ciutat. Amb multitud de compromisos internacionals, entre les seves últimes exposicions individuals cal destacar «Overlapping», a l'Irish Museum of Modern Art; «Bienes Mostrencos», al Museo de Arte Moderno de Medellín; «La Enmienda que Hay en Mí», a Grachip Studio de Tampa, o «El Punto, la Línea y el Plano», a la galeria East Central de Londres. A més ha participat en grans cites artístiques, com la Biennial de Venècia, la Documenta de Kassel, la Biennial de l'Havana o la Biennial de São Paulo.

www.carlosgaraicoa.com

L'EXPOSICIÓ

CARLOS GARAICOA: FI DE SILENCI

Els rètols d'antics comerços de l'Havana són l'eix de la mostra «Fi de Silenci», de Carlos Garaicoa. Anteriorment, l'artista cubà ja havia treballat amb la ciutat i amb els rètols que s'hi poden trobar en sèries de fotografia digital com «La palabra transformada» i «Frases», ambdues de 2009.

Els anuncis comercials dels anys trenta i quaranta són fragments d'un passat proper, són bocins de la memòria col·lectiva de la capital cubana. Els rètols es van col·locar en el mateix sòl que trepitgem els vianants i en les façanes dels comerços. Relegats a l'abandó per la societat de consum i el pas del temps, aquests rètols reneixen de la mà de Carlos Garaicoa per remoure la consciència dels individus que passegen pels carrers de la ciutat i que obvien el testimoni d'aquests mots.

La publicitat és el text que il·lustra la ciutat moderna i que es preveu capaç de mostrar i de difondre qualsevol informació o producte. Aprofitant aquesta capacitat, Carlos Garaicoa ha refet els textos, tot convertint-los en tapissos, per atorgar-los un nou missatge. Les seves intervencions parteixen de simples rètols, però, en completar i reinterpretar els mots, apareixen, del text més banal, crits silencis d'inconformisme i de protesta.

D'altra banda, el colonialisme espanyol deixà a Cuba una gran quantitat d'edificis i vestigis urbans que actualment el govern de Fidel Castro ha decidit deixar en runes. Aquest abandó respon a la voluntat manifesta d'esborrar el passat per poder-hi imprimir el segell d'un nou ordre que rebutja tot allò que es preveu en desacord ideològic.

La manca de preocupació per un passat històric i social ineludible fa que la societat cubana obviï que l'Havana s'ha precipitat a creure que cap influència externa no pot ser beneficiosa. Així, les runes són el testimoni de la decadència buscada per la capital cubana. L'arquitectura de la ciutat es troba en un estat de suspensió: no es conserva ni es manté res. Els edificis històrics apareixen oblidats, relegats així a no formar part de la nova Cuba, que no preveu l'existència de cap vestigi extern.

Els comerços abandonats i els edificis en decadència són el suport sobre el qual Carlos Garaicoa inscriurà la seva crítica a la situació del poble cubà. Tanmateix, no només els edificis estan en runes: la societat s'esquerda i els pilars que la sustentaven es desvelen mancats de fonaments sòlids. Així, les runes són enteses com a metàfora del fracàs dels ideals revolucionaris de països com Cuba. Per aquest motiu, Garaicoa intenta trobar fórmules per reconstruir tot aquest passat arquitectònic que ha caigut en l'oblit i que acabarà desapareixent.

En les seves obres s'hi mostra un nou ús del llenguatge: ara els rètols funcionen com a dispositius capaços de donar continuïtat a la realitat cubana sense desentendre's del seu passat. Els rètols combinen els ideals utòpics i revolucionaris –tan arrelats en les societats de l'Amèrica Llatina– i al mateix temps conserven l'essència de la influència externa: la publicitat com a eina universal de comunicació.

Carlos Garaicoa és hereu d'un context que evidencia la ruptura amb el potencial utòpic del comunisme, i que es mostra receptiu a rebre influències artístiques internacionals. La principal premissa en la seva obra és la de no oblidar el passat, no renunciar a un llegat històric, encara que hagi desembocat en la decadent realitat cubana.

LA PANERA EN XARXA: ZONA BAIXA**Carlos Garaicoa. La Lucha, 2010****Del 14 de maig al 30 de juny de 2011****Lloc: Ciències de l' Educació, de la UdL**

El projecte «Zona baixa» està orientat prioritàriament a facilitar i potenciar l'educació humanística i artística dels alumnes de la Facultat de Ciències de l'Educació de la Universitat de Lleida. La Facultat cedeix un espai, anomenat «Zona baixa», on s'instal·la periòdicament una obra d'art lligada a la programació expositiva del Centre d'Art La Panera.

Al llarg de la passada temporada 2010 s'hi van instal·lar una peça de l'artista Javier Peñafiel i una altra de Javier Codesal, i del 9 de març al 21 d'abril de 2011 es instal·lar el vídeo *Camp de la Bota: Entrevistes* de Francesc Abad.

Per continuar amb aquest projecte, l'espai «Zona baixa» acollirà l'obra a partir del 14 de maig la fotografia "La Lucha" de Carlos Garaicoa.

La fotografia La lucha es troba vinculada al tapissos que conformen el projecte «Fi de Silenci», que es podrà veure a la Panera del 14 de maig al 28 d'agost de 2011. Tot i utilitzar un suport artístic diferent, com és la fotografia, el vincle està determinat per l'apropiació que Carlos Garaicoa ha fet dels rètols d'alguns comerços de l'Havana. L'artista, a l'hora de concebre aquesta fotografia i els tapissos, ha partit de paraules que evocuen tota una càrrega ideològica, que ell ha subratllat, en el cas d'aquesta peça en concret, amb la inclusió de noves imatges i altres materials, com la cinta adhesiva.

La Lucha / The Fight, 2010.

Fotografia a color muntada i laminada en alumini i plexiglàs, cinta adhesiva tallada a mà.
Cortesia de l'artista i de la Galleria Continua (San Gimignano-Beijing-Le Moulin).

Fotografia: Luis Asín

El projecte Zona Baixa és fruit de la col·laboració entre el Centre d'Art la Panera i la Facultat de Ciències de l'Educació de la Universitat de Lleida.

TAPISSOS SOTA LA PLATJA

IVÁN DE LA NUEZ

u

«Sota les llambordes, hi ha la platja.» Aquest *dictum* sosté la certesa que, en el subsòl de la repressió uniformada, s'hi amaga una diversitat llibertària pròxima a assolir la superfície i, encara més important, a transformar-la.

La frase va ser un pilar del maig francès.

A «Fi de Silenci», Carlos Garaicoa inverteix el sentit d'aquesta frase i de la utopia que l'encoratja. Els tapissos i missatges que componen aquest projecte —jeroglífics populars que avui es llegeixen com a paràboles gairebé místiques; sortilegis que abans eren innocus, i ara, amenaçadors— havien romàs amagats sota la sorra uniforme (ideològica o turística, ideològica / turística) que se sol projectar com el present de l'experiència cubana.

dos

Garaicoa no desconeix els vasos comunicants entre la revolució antillana i la revolta francesa (aquest mutu tràfec de sorra i llambordes que han sostingut tantes il·lusions revolucionàries en les últimes dècades), amb Sartre al capdavant de la connexió i la seva proclamació de l'«evolució sense ideologia», allunyada —segons aquell present seu de fa mig segle— de la Unió Soviètica i, al mateix temps, dels Estats Units. En un passatge d'*Ouragan sur le sucre* ('Huracà sobre el sucre') —el llibre que va dedicar a Cuba el 1960—, el filòsof francès es permet fins i tot proposar als intel·lectuals cubans la seva singular recepta per eludir ambdós imperis: «Siguin afrancesats», va dir, així.

Aquesta fórmula de Sartre no va ser un pilar de la revolució. Però sí que ho va ser la *imatge* de la revolució en predis occidentals. Des de llavors, Cuba és vista com a fantasia ideològica i última Tule de la resistència a l'imperialisme; far dels moviments anticapitalistes i paisatge simbòlic en què els occidentals poden, un cop a l'any, practicar la seva versió tropical de la redempció.

tres

A diferència de les illes o ciutats imaginàries de More, Bacon, Campanella o Erasme de Rotterdam, l'esquerra intel·lectual va trobar en Cuba una illa llunyana però real, un paratge exòtic però occidental, un líder autoritari però carismàtic, semblant a aquell rei Utop, fundador d'aquell món tenebrós i perfecte que va ser *Utopia*.

quatre

La utopia, precisament, traça una línia contínua en l'obra de Carlos Garaicoa. Una utopia desbordada, això sí, pel fet, no sempre perceptible, de la seva obsolescència. Per això —a diferència del clàssic *dictum* francès—, aquí, sota la platja del paradís (turístic i utòpic, revolucionari i hedonista), es rescaten aquests tapissos que no invoquen cap emancipació abstracta, sinó possibilitats concretes —formes «menors» de plantar-se davant del món.

cinc

Carlos Garaicoa no només ha perseverat a constatar els resultats físics de les utopies; també ha notificat les conseqüències demolidores dels seus somnis. Des de les seves fotografies de les ruïnes fins a les seves maquetes, des dels seus vídeos fins a les seves instal·lacions, dels seus plànols als seus textos, aquest ha estat el nord d'una obra que ha desmuntat, una per una, les suposades veritats dels paradisos utòpics. Per fer-ho, ha contrastat el «no existeix tal lloc» d'aquests projectes amb el lloc, realment existent, de les seves ruïnes; unes ruïnes transformades en espais rituals, o en un *set* preparat per a una postal.

Mentre d'altres insisteixen a vindicar les utopies sota el seu halo redemptor, Garaicoa prefereix enfocar-se, estrictament, en el seu deteriorament físic. Com més se les col·loca com a paradigma de futur, ell llança un avís sobre les seves maneres de segrestar el present. Allà on molts hi veuen la llibertat, Garaicoa hi ha detectat la repressió.

sis

Així, en *Las joyas de la corona*, ens trobem amb vuit «joies» de la repressió emplaçades sota diferents cultures i sistemes polítics, però totes garantits, per excel·lència, del funcionament disciplinat de l'experiència urbana.

Ni la Ciutat del Sol, de Campanella; ni l'espiral de Tatlin. Tampoc aquelles obres fetes per a l'avenir pels futuristes italians. Es tracta, sense més ni més, de vuit edificis on es practica o dissenya la repressió i la tortura: l'Estadio Nacional de Xile; l'edifici del KGB, a l'antiga Unió Soviètica; el de la STASI, a Alemanya; la Base Naval de Guantánamo; el Pentàgon, als Estats Units; l'Escuela de Mecànica de la Armada, a l'Argentina; el DGI o Villa Marista, a l'Havana...

Parlem de maquetes platejades, peces de joieria. I de l'horror com a objecte de sublimació estètica, susceptible de convertir-se en art, i apaivagat pertinentment sota un bany de plata.

set

Si *Las joyas de la corona* s'ocupaven de velar, «Fi de Silenci» «revela» (en qualsevol sentit que tingui aquesta paraula). L'estratègia, ara, no consisteix a ennuvol·lar, amb un bany de plata, les zones més sinistres de la història contemporània. Al contrari.

A «Fi de Silenci», el rescat de les formes és, abans que res, el rescat de la paraula. El desemmascarament de la imatge és tan sols el primer pas per a la recuperació de l'*imaginari*.

A base d'escombrar sorra, s'ha desmantellat l'estàndard. Ha estat sacsejar la catifa i han començat a aparèixer els murmuris, fins ara inoïbles, d'un altre temps i d'una altra vida, secrets que no eren sota la catifa, sinó dibuixats en ella. (I, sobre ella, una esplanada de sílice a la qual calia sotmetre a excavació; a una certa arqueologia.)

vuit

Les catifes de «Fi de Silenci» sembla que hagin sofert l'acció de les aspiradores de Mr. Wormold (aquelles que no van deixar ni respirar el món de la Guerra Freda en *El nostre home a l'Havana*), amb aquelles veritats tènues, tan aferrades a aquests tapissos —igual que el fals espia de Graham Greene a l'Havana— «com a l'escenari d'un desastre».

nou

«Fi de Silenci» recupera un moment previ a la nostra experiència actual, un món en què les ciutats (encara) no s'han convertit en parcs temàtics, ni les gestes polítiques, en «pràctiques artístiques» per ser programades en els museus. Els batecs que es deixen notar aquí tenen alguna cosa a dir sobre l'art contemporani (o el que en queda, d'aquesta ambigua definició) i de la seva obsessió per trobar —de Rússia a la Xina, de Guantánamo a la futura Illa dels Museus a Abu Dhabi— noves cotes de vanitat convenientment envernissades amb discursos altruistes

deu

I per això aquests tapissos tenen un cert sentit anacrònic. Més que l'art, evocuen una artesania, antiga i familiar, tàctil i propera. Més que un discurs —sota el qual han romàs aixafats llargs anys—, impliquen una poètica. Més que cubans, resulten «cubistes», atès que postulen l'oblidat costum de la convivència i l'acceptació de tots els angles possibles.

En treure'ls a la superfície, Carlos Garaicoa ens proposa la solució d'un encreuament contemporani, adaptable a qualsevol lloc o circumstància. És difícil resistir-se a viure sota la sorra informe de l'estandardització, però podem agafar-nos a les nostres pròpies paraules per resistir, amb alguna dignitat, la pulsó per la indiferència que regeix els nostres temps.

Text inclòs al catàleg que s'editarà en motiu de l'exposició.

LLISTA D'OBRA

El pensamiento, 2010

Tapís: llana, cotó mercuritzat, trevira CS, cotó i acrílic

286 x 478 cm

Cortesia de l'artista i de la Galleria Continua (San Gimignano-Beijing-Le Moulin)

El volcán, 2010

Tapís: llana, trevira CS, lúrex (alumini) i polièster

284 x 474 cm

Cortesia de l'artista i de la Galleria Continua (San Gimignano-Beijing-Le Moulin)

Fin de siglo, 2010

Tapís: llana, cotó, trevira CS, lúrex (alumini) i polièster

284 x 483 cm

Cortesia de l'artista i de la Galleria Continua (San Gimignano-Beijing-Le Moulin)

Sin rival, 2010

Tapís: llana, cotó, trevira CS, lúrex (alumini)

288 x 493 cm

Cortesia de l'artista i de la Galleria Continua (San Gimignano-Beijing-Le Moulin)

La lucha, 2010

Tapís: llana, cotó, trevira CS, lúrex (alumini)

141 x 579 cm

Cortesia de l'artista i de la Galleria Continua (San Gimignano-Beijing-Le Moulin)

Reina, 2010

Tapís: llana, cotó, trevira CS, lúrex (alumini)

406 x 859 cm

Cortesia de l'artista i de la Galleria Continua (San Gimignano-Beijing-Le Moulin)

La general, 2010

Tapís: llana, cotó, cotó mercuritzat, trevira CS, lúrex (alumini)

285 x 535 cm

Cortesia de l'artista i de la Galleria Continua (San Gimignano-Beijing-Le Moulin)

Fin de silencio / Suelos contrastados, 2010

Videoinstal·lació, mini DV transferit a DVD

15' 45"

Cortesia de l'artista i de la Galleria Continua (San Gimignano-Beijing-Le Moulin)

Fin de silencio / Suelos colores, 2010

Videoinstal·lació, mini DV transferit a DVD

15' 45"

Cortesia de l'artista i de la Galleria Continua (San Gimignano-Beijing-Le Moulin)

El volcán, 2010

Tapís: llana, trevira CS, lúrex (alumini) i polièster
284 x 474 cm

Cortesia de l'artista i de la Galleria Continua (San Gimignano-Beijing-Le Moulin)

Fin de siglo, 2010

Tapís: llana, cotó, trevira CS, lúrex (alumini) i polièster
284 x 483 cm

Cortesia de l'artista i de la Galleria Continua (San Gimignano-Beijing-Le Moulin)

Sin rival, 2010

Tapís: llana, cotó, trevira CS, lúrex (alumini)
288 x 493 cm

Cortesia de l'artista i de la Galleria Continua (San Gimignano-Beijing-Le Moulin)

La lucha, 2010

Tapís: llana, cotó, trevira CS, lúrex (alumini)
141 x 579 cm

Cortesia de l'artista i de la Galleria Continua (San Gimignano-Beijing-Le Moulin)